

'Komaf met Armoede': een campagne van Decenniumdoelen als een stap vooruit

Michel Debruyne, Coördinator Decenniumdoelen

Samenvatting

Decenniumdoelen, het samenwerkingsverband van het brede middenveld met als doel de halvering van armoede op 10 jaar tijd, startte in 2018 de campagne 'Komaf met Armoede' om armoede op de kaart van de verkiezingen te zetten. De campagne was meer dan een communicatiecampagne. 'Komaf met Armoede' herwerkte ook de doelen van Decenniumdoelen, ging in dialoog met experts en met mensen in armoede en gaf hen het laatste woord. 21 realiseerbare voostellen binnen 7 doelen werden naar voor geschoven. De campagne richtte zich op een breed publiek met advertenties op broodzakken en op trams en bussen. Facebook werd breed gebruikt door posts en filmpjes uitgebreid te delen. En dit alles om armoede op de politieke agenda te zetten.

De campagne besloot met de 12de armoedebaarometer. De 12de armoedebaarometer is meer dan een loutere samenvatting van de armoedecijfers, en geeft de Vlaamse en federale regering ook de nodige inspiratie om meer te doen. Want de armoede is niet gedaald, toont de 12de armoedebaarometer. En het is wel degelijk haalbaar om armoede te bestrijden. De voorstellen vragen soms niet meer middelen, maar vragen vooral herverdeling. Herverdeling is dan ook het centraal begrip van de campagne.

Sleutelwoorden: Campagne, armoedebestrijding, herverdeling, dialoog met mensen in armoede, beleidsvoorstellen, armoedebaarometer, sociale uitsluiting, kinderarmoede

1. De campagne 'Komaf met Armoede'

1.1. Inleiding

In 2006 is Decenniumdoelen (DCD) opgericht als een samenwerkingsverband tussen armoedeorganisaties als Welzijnszorg, de twee grote ziekenfondsen waaronder CM, de drie vakbonden, middenveldorganisaties als Beweging.net en het Minderhedenforum. DCD heeft op 12 jaar tijd armoede tot een "hot topic" gemaakt. Armoede is niet meer weg te denken uit de nieuwsberichten of de reportages in dagbladen of op televisie.

Decenniumdoelen (DCD) heeft een duidelijke boodschap: halveer de armoede op 10 jaar tijd. Dit realiseren vereist dat de ganse samenleving én de overheden investeren in armoedebestrijding. DCD maakt dit concreet met de jaarlijkse Armoedebaarometer en met duidelijke standpunten over inkomen, gezondheid, wonen, onderwijs, werk en samenleven.

Toch is het verhaal dat Decenniumdoelen moet brengen niet zo rooskleurig. Na die 12 jaar is de armoede nog steeds niet gedaald. Integendeel, armoede is en blijft constant hoog en voor sommige groepen, zoals alleenstaande moeders, mensen met een migratieachtergrond of gehandicapten, stijgt de armoede.

Het is positief vast te stellen dat armoede een vast item is geworden op de politieke agenda en in de media. Maar praten over armoede volstaat niet. Er moet vooral gehandeld worden en hier hebben de bevoegde overheden een grote verantwoordelijkheid: hun beleid moet het verschil maken voor iedereen aan de onderkant van de samenleving.

1.2. Nog een campagne?

Decenniumdoelen beïnvloedt al 12 jaar de politici en de overheden. Maar dit kan nog intenser en beter. De verkiezingen van 2019 waren voor DCD het moment om extra te wegen op het beleid. Daarom startte Decenniumdoelen de campagne 'Komaf met Armoede'.

Het doel van deze nieuwe campagne is duidelijk: DCD wil komaf maken met armoede. DCD wil dat de volgende regeringen nog sterker inzetten op armoedebestrijding. Inzetten op armoedebestrijding is niet zo moeilijk: de wegen zijn gekend. Enkel de middelen en een volgehouden inzet om deze wegen te concretiseren ontbreken. Op dit punt wil de campagne het de politici gemakkelijk maken door zelf een reeks concrete voorstellen aan te reiken.

De campagne zet ook in op een groter draagvlak in de samenleving. Iedereen kan mee een keuze maken voor armoedebestrijding en zo de politici in de goede richting duwen. Net als alle andere campagnes werkt 'Komaf met Armoede' ook digitaal en is gebruik gemaakt van sociale media en een actieve facebookpagina.

Maar een campagne is meer dan inhoud en draagvlak, het is vooral een samenwerking.

1.3. Samenwerking is het kernwoord van de campagne

Decenniumdoelen is een samenwerkingsverband. Samenwerken zit in onze genen. De campagne is dan ook opgezet als een brede samenwerking.

We zijn gestart met zeven dialoogtafels in het voorjaar van 2018. Experts, vertegenwoordigers van de partners van Decenniumdoelen en verschillende armoedeorganisaties kwamen samen rond de zes levensdomeinen (onderwijs, werk, inkomen, wonen, gezondheid of samenleven). De deelnemers kregen een aarts moeilijke opdracht: voor elk domein een antwoord formuleren op de vraag 'Wat is de hefboom om armoede te halveren?'. We kregen boeiende discussies en elke keer opnieuw werden we geconfronteerd met hoe mensen in armoede proberen te overleven. Voor mensen in armoede zijn de hefbomen klaar en duidelijk.

De dialoogtafels leverden een schat aan ideeën op die werden omgezet in teksten en gegroepeerd in zeven doelen. In een volgende stap wilden we deze teksten en doelen opnieuw aftoetsen. Want de toon van teksten kan ongewild ook kwetsen of minimaliseren wat armoede is. De teksten werden daarom terug naar de armoedeverenigingen gebracht met de vraag om alles opnieuw grondig te bekijken.

Op een laatste bijeenkomst van de partners van Decenniumdoelen en vertegenwoordigers van de armoedeorganisaties werden de doelen en teksten dan gefinaliseerd.

Tot dan werkten we meestal met vertegenwoordigers. We wilden de zeven doelen ook onderwerpen aan een toets bij een bredere groep. Op 16 februari 2019 brachten we daarom meer dan 300 mensen samen uit alle geledingen uit de samenleving en uit vele armoedeverenigingen. De zeven doelen werden voorgesteld door ervaringsdeskundigen. Het publiek kon uit deze zeven doelen de drie belangrijkste kiezen. Wat moet de campagne 'Komaf met Armoede' prioritair naar voor schuiven?

Uiteindelijk werden geen drie, maar vier doelen gekozen.

2. Zeven doelen, prioriteiten en 21 voorstellen

De campagne 'Komaf met Armoede' wil een resultaatgericht Vlaams en Belgisch actieplan armoede. Armoede bestrijden is inzetten op de al gekende wegen uit armoede. Na tientallen jaren onderzoek en gesprekken met mensen in armoede kennen we die wegen. Deze wegen vragen naast een volgehouden inzet ook forse middelen.

Concrete ambities moeten leiden tot werkelijke resultaten. De ambities zitten vervat in zeven doelen die handelen over inkomen, onderwijs, werk, samenleven, gezondheid, rechtvaardige fiscaliteit en huisvesting. De zeven doelen werden geconcretiseerd in 21 voorstellen, waarbij binnen elk doel een aantal concrete voorstellen werden geformuleerd. Elk voorstel moet leiden tot een daadwerkelijk resultaat. Enkele voorstellen hebben we verder uitgewerkt door de mogelijke kostprijs te berekenen. Opvallend was dat veel van de voorstellen gerealiseerd kunnen worden zonder bijkomende middelen. Herverdeling is dan wel een noodzaak.

Armoede bestrijden vraagt dus een moedig beleid. Een beleid dat langdurig en consequent fors inzet op armoedebestrijding. Het vraagt moedige politieke keuzes om bestaande middelen te heroriënteren en meer in te zetten in de strijd tegen armoede en ongelijkheid. Een moedig beleid dus dat herverdeelt.

Armoede bestrijden is ook het bestrijden van vooroordelen, mythes, een verkeerd buikgevoel, onjuiste uitgangspunten bij het bestaande beleid. Het vraagt het erkennen van de grenzen van mensen, hun kwetsbaarheid ...

Het vraagt bovendien het inzetten op gelijkwaardig samenleven en het wegwerken van discriminatie en racisme. Bestaande wegen uit armoede worden hierdoor sterker en bieden een uitweg voor mensen in of nabij armoede.

Armoede bestrijden vraagt bijgevolg een beleid van keuzes en prioriteiten, geen receptenboek waaruit vrij kan gekozen worden. Het vraagt het inzetten op de volgende wegen om mensen volwaardig te laten deelnemen, om hun rechten volwaardig te kunnen opnemen en volwaardig bij te dragen aan onze samenleving.

Zeven voorstellen werden op 16 februari voorgelegd aan meer dan 300 mensen. Aan de 300 deelnemers werd gevraagd hun top drie te geven binnen deze zeven voorstellen. We zochten de top drie, maar we kwamen aan vier prioriteiten (omwille van een gelijke stand op plaats 3 en 4).

2.1. Vervangingsinkomens en bijstandsuitkeringen moeten opgetrokken worden tot boven de Europese armoedegrens

Dit voorstel werd verkozen tot eerste prioriteit met 30,3% van de stemmen. Want de onderbescherming van mensen en gezinnen in moeilijke situaties is in België en Vlaanderen schrij-

nend groot. Gezinnen worden momenteel in armoede geduwd zodra ze een beroep moeten doen op sociale zekerheid (zoals werkloosheidsuitkering of ziekte-uitkering) of sociale bijstand (zoals het leefloon). Toch zijn de sociale zekerheid en de sociale bijstand op zich goede wegen om gezinnen uit de armoede te houden en hen een opstap te geven naar een beter leven. De voorwaarde is dan wel dat de uitkeringen voldoende hoog zijn.

2.2. Meer kwaliteitsvolle en betaalbare woningen en een duurzaam en eerlijk energiebeleid

Wonen is een grote bekommernis en dus stond dit tweede voorstel bijna even hoog als het eerste (29,8% van de stemmen). Want wonen neemt een steeds grotere hap uit het huishoudbudget. Meer dan een derde van de huurders heeft op het einde van de maand te weinig over om van te kunnen leven. Meer dan een derde van de huurwoningen is ondermaats op vlak van kwaliteit. De uitgaven voor energie en water duwen mensen in armoede. De huurmarkt is weinig open voor wie 'anders' is, zelfs de sociale huurmarkt heeft zijn drempels. En toch zijn er voldoende middelen en mogelijkheden om voor elk gezin een betaalbare en goede woning te voorzien.

Dan volgden er twee prioriteiten, met bijna gelijke scores.

2.3. Een sterke solidaire verplichte ziekteverzekering die een brede bescherming voor allen biedt

Met 13,3% staat de vraag naar een sterke verplichte ziekteverzekering op de derde plaats. Want in een land dat zich beroept op het feit van een toegankelijke en goede gezondheidszorg, is het beschamend dat veel gezinnen noodzakelijke zorg moeten uitstellen om financiële redenen. Wie langdurig ziek wordt, wordt ziek van het moeizaam overleven omwille van de voor hen te hoge kosten en de ontoereikende steun.

2.4. Eerlijke fiscaliteit

Ook dit voorstel staat met 13% op de derde plaats. Want er is nood aan een billijke herverdeling via de belastingen zodat er minder ongelijkheid is en er meer middelen voor armoedebestrijding komen. Dit betekent dat er nood is aan een meer rechtvaardig fiscaal systeem waarbij alle vormen van inkomsten uit arbeid en alle vormen van (inkomsten uit) vermogen worden belast volgens de draagkracht. Dat houdt bovendien een sterke strijd tegen fiscale fraude, ontwijking en 'vervennoetschappelijking'.

Het naar voor schuiven van deze vier prioriteiten betekent uiteraard niet dat de andere op de achtergrond verdwijnen. Deze blijven behoren tot de zeven doelen van de campagne 'Komaf met Armoede'.

2.5. Werkgelegenheid in de sociale economie

De armoede is groot onder gezinnen waar niemand werkt of weinig werkt. Het aantal gezinnen waar niemand werkt daalt bovendien amper. Vooral mensen met een korte scholing, jongeren zonder een diploma, mensen met een (arbeids)beperking en mensen met een etnisch-culturele achtergrond hebben het moeilijker op de arbeidsmarkt. Zij krijgen geen opstap uit armoede en vallen in langdurige armoede. En toch zijn er mogelijkheden via opleidingsopties, sociale economie en faciliterende diensten zoals kinderopvang die de arbeidsmarkt open kunnen stellen voor iedereen.

2.6. De maximumfactuur voor het secundair onderwijs

Vlaanderen behoort tot de slechtste leerlingen van de klas: onze scholen bestendigen de sociale ongelijkheid en trekken jongeren met een etnisch-culturele achtergrond en jongeren in armoede onvoldoende omhoog. Het aantal jongeren dat het middelbaar onderwijs zonder diploma verlaat is bijgevolg hoog. Zij zijn de arme ouders van morgen. En toch zien we dat in andere landen alle jongeren een gelijke kans krijgen ongeacht hun achtergrond. Onderwijs kan en moet een gelijkmaker zijn.

2.7. Een non-discriminatiebeleid

Wie anders is, wordt te vaak en te gemakkelijk buiten gekeken. Mensen worden meer dan eens uitgesloten op basis van hun leeftijd, etnisch-culturele achtergrond, beperking, gezinssamenstelling, ... Velen worden gekwetst omwille van hun zijn. En toch is volwaardig samen leven mogelijk.

Op de website www.komafmetarmoede.be vind je alle voorstellen en doelen.

3. De Armoedebaarometer

Decenniumdoelen brengt elk jaar een stand van zaken inzake armoedebestrijding. Na 10 jaar brachten we de uitgebreide armoedebaarometer, een decennium armoedig beleid. De titel dekte de lading: op 10 jaar tijd is armoede niet verminderd, integendeel, armoede is een structureel probleem voor Vlaanderen en België¹.

De 12de Armoedebaarometer werkt verder op de vorige, maar kijkt ook hoe enkele voorstellen uit de campagne 'Komaf met Armoede' gerealiseerd kunnen worden. We brengen niet enkel een stand van zaken, maar wijzen ook op mogelijke hefboomen om armoede daadwerkelijk te verminderen. Zo speelt deze 12de Armoedebaarometer in op de zeven doelen hierboven beschreven.

Is de armoede nog even hoog als 10 jaar geleden?

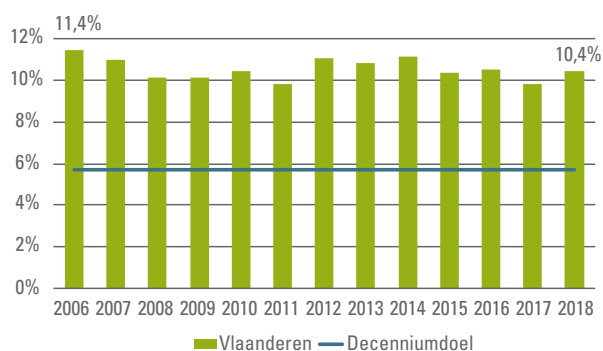
1. Debruyne Michel. 2017. 10 jaar lang een armoedig beleid. 10 Armoedebaarometers leggen de vinger op de wonde. *CM-Informatie* 270; 3 – 18.

3.1. Armoede is voornamelijk financiële armoede

“Armoede betekent dat je weinig geld hebt. De enige goede indicator daarvoor is het aantal mensen onder de armoedegrens.” Dit bevestigde Wim van Lancker in De Standaard.²

De indicator ‘personen in monetaire armoede’ geeft ons een duidelijk beeld van hoeveel mensen in armoede leven. Met monetaire armoede wordt het percentage mensen bedoeld met een inkomen dat lager is dan 60% van het mediaan inkomen. Deze indicator wordt in alle Europese landen toegepast. Figuur 1 toont de resultaten voor Vlaanderen tussen 2006 en 2018.

Figuur 1: Aantal personen in monetaire armoede, Vlaanderen, in %

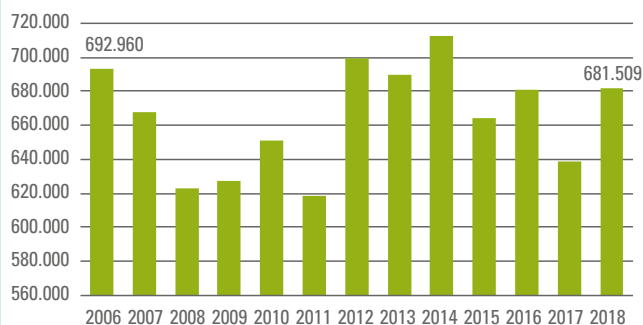

Sinds 2006 schommelt armoede in Vlaanderen voortdurend tussen 10 en 11%. Ondanks alle beloftes van Vlaamse en federale overheden en de vele armoedeplannen, blijft armoede een structureel probleem. Het Decenniumdoel, een halvering van de armoede (in de figuur aangeduid als de lijn op de 5,8%), komt op geen enkel ogenblik in zicht. In 2018 leeft nog steeds 10,4% van de Vlamingen in armoede.

Figuur 1 toont de percentages, maar zegt niets over het aantal mensen in armoede. Figuur 2 toont dat armoede veel Vlamingen treft: in 2018 meer dan 680.000 mensen. In 2008 en 2011 waren er ongeveer 620.000 Vlamingen in armoede, vandaag zijn dat er 60.000 meer.

In deze figuur zien we tevens de grote gevolgen van de economische crisis die zich vanaf 2012 manifesteerde. Sindsdien halen we de laagste cijfers van 2008 en 2011 niet meer.

Figuur 2: Aantal personen in monetaire armoede, Vlaanderen, in absoluut aantal

Ongeveer 10% van de Vlaamse bevolking leeft dus in armoede of met een armoederisico. Vandaag betekent dit ongeveer 680.000 mensen in armoede oftewel meer dan de bevolking van de stad Antwerpen en ongeveer de helft van een provincie als Antwerpen.

Het recente Vlaamse regeerakkoord kent geen armoededoelstellingen meer. We vroegen de verantwoordelijke minister Beke of dit betekent dat armoede geen prioriteit meer is voor Vlaanderen. Gelukkig ontkende hij dit en bevestigde hij nadrukkelijk dat armoede een prioriteit blijft, maar dit zal op een andere manier gemeten worden.

3.2. Europese armoedecijfers verhullen armoede

De vorige Vlaamse regering stelde dat het aantal personen in armoede of sociale uitsluiting in Vlaanderen gestadig daalt sinds 2012. Voor de Vlaamse regering is dit een bewijs dat hun armoedebeleid werkt³. Figuur 3 toont deze daling. Ook voormalig minister-president Homans verwees in haar laatste optreden naar deze cijfers⁴.

Figuur 3 is gebaseerd op een Europees vastgelegde samengestelde armoede-indicator die dient om de armoededoelstelling van Europa te meten. Een persoon leeft in armoede of sociale uitsluiting als hij of zij voldoet aan minstens 1 van de volgende voorwaarden:

- leeft in een huishouden met een inkomen onder de nationale armoedegrens;
- leeft in een huishouden met ernstige materiële deprivatie;
- is jonger dan 60 jaar en leeft in een huishouden met zeer lage werkintensiteit.

2. 'Armoede in Vlaanderen op laagste peil sinds de metingen' https://www.standaard.be/cnt/dmf20190626_04481129

3. Vlaams minister-president Geert Bourgeois (N-VA) tweette een grafiekje met cijfers die zouden moeten bewijzen dat het de goede kant op gaat met de armoede in Vlaanderen. 'Armoede in Vlaanderen op het laagste peil sinds de metingen. Ook risico op armoede daalt wel degelijk.' https://www.standaard.be/cnt/dmf20190626_04481129

4. <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/vragen-en-interpellaties/1331097>

Figuur 3: Aantal personen in armoede of sociale uitsluiting, Vlaanderen, in %

De naweeën van de economische crisis van 2009 zijn ook duidelijk te zien in figuur 3; pas sinds 2016 zakt deze indicator onder de 15%. De sterk dalende werkloosheid vanaf 2017 weerspiegelt er zich eveneens.

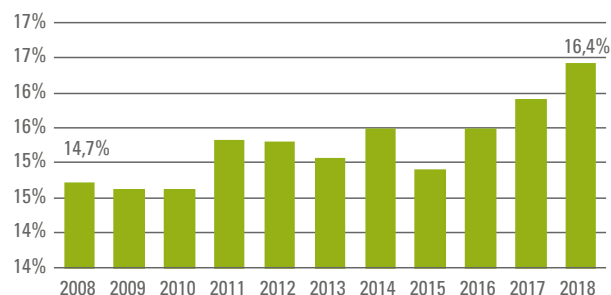
Deze figuur toont hoe bepalend de werkloosheidscijfers zijn voor deze samengestelde indicator; een economische voor- of achteruitgang vertaalt zich onmiddellijk in de cijfers. De sociale uitsluiting daalt tot 12,9%. 1 op 7 Vlamingen beantwoordt minstens aan 1 van deze voorwaarden en is dus kansarm.

De daling van deze samengestelde indicator zegt niets over het armoedebestrijdingsbeleid. Wim Van Lancker verwoordt het zo: "Lage werkintensiteit en armoede zijn verschillende dingen. In Finland en Letland is de tewerkstellingsgraad bijna gelijk, maar het armoederisico is in Letland dubbel zo groot. In Zweden is het armoederisico sterk toegenomen, terwijl de tewerkstellingsgraad ongeveer gelijk bleef. Er is dus niet noodzakelijk een rechtlijnig verband tussen de twee. Het kan best zijn dat door een verbeterde arbeidsmarkt veel mensen uit de armoede klauteren, maar dat door bijvoorbeeld lagere uitkeringen of pensioenen andere bevolkingscategorieën juist in de armoede terechtkomen."⁵

Deze samengestelde indicator toont bovendien aan dat een beleid dat zich enkel richt op werk niet voldoende is om armoede of sociale uitsluiting te verminderen. Integendeel: de jobs, jobs, jobs-strategie om armoede te doen verminderen heeft gefaald.

De Belgische armoedecijfers met betrekking tot de monetaire armoede zijn hiervoor verhelderend (gebaseerd op % mensen met een inkomen dan 60% van het mediaan inkomen) (zie figuur 4).

Figuur 4: Aantal personen in monetaire armoede, België, in %

Deze Belgische cijfers tonen een ander beeld: sinds 2008 stijgen de (monetaire) armoedecijfers om in 2018 te komen op 16,4%. De gegevens over armoede, vooral in Brussel en Wallonië, tonen aan dat het federale en gewestelijke beleid rond jobs niet heeft gewerkt.

Het enkel inzetten op werk is met andere woorden niet voldoende om armoede te verminderen. Een breed armoedebestrijdingsbeleid is daarom nodig: inzetten op wonen, gezondheid, onderwijs, samenleven en inkomen zijn essentieel.

3.3. Armoedebestrijding vraagt inzetten op inkomen

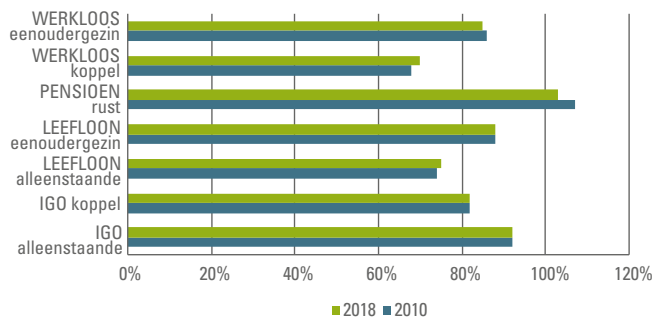
Sociale zekerheid en sociale bijstand zijn goede wegen om gezinnen uit de armoede te houden en hen een opstap te geven naar een beter leven. Helaas, na zoveel jaar en zoveel beloften zijn de sociale minima nog steeds ondermaats. Letterlijk onder de Europese armoedegrens. Elk jaar opnieuw kunnen we enkel vaststellen dat de sociale minima niet of amper verhoogd worden.

Figuur 5 vergelijkt de evolutie van verschillende minima ten opzichte van de armoedegrens over een periode van acht jaar. Enkel de rustpensioenen stijgen boven de armoedegrens, alle andere zitten (ver) onder de armoedegrens. Sinds 2010 zijn quasi alle minima amper geëvolueerd. Enkel het leefloon voor een alleenstaande is lichtjes gestegen, evenals de werkloosheidsvergoeding voor een koppel. De werkloosheidsvergoeding voor een eenoudergezin is er daarentegen op achteruit gegaan.

De boodschap van figuur 5 is duidelijk: wie sociale minima ontvangt, heeft een groot risico dat hij of zij in armoede wordt geduwd. Het gevolg is meer dan schrijnend. De Voedselbanken krijgen jaar na jaar meer klanten. Bijna 160.000 mensen

5. 'Armoede in Vlaanderen op laagste peil sinds de metingen' https://www.standaard.be/cnt/dmf20190626_04481129

Figuur 5: Evolutie sommige minima ten opzichte van de armoedegrens, %

werden er in 2018 geholpen (tegenover 2006 een stijging met 53.000 hulpvragers).

Inzetten op een waardig inkomen is essentieel. De sociale minima moeten omhoog. Enkel inzetten op sociale zekerheid en bijstand is echter niet voldoende. Er is meer nodig. En hier kunnen de regionale overheden het verschil maken.

3.4. Kinderarmoede of hoe het beleid een verschil kan maken

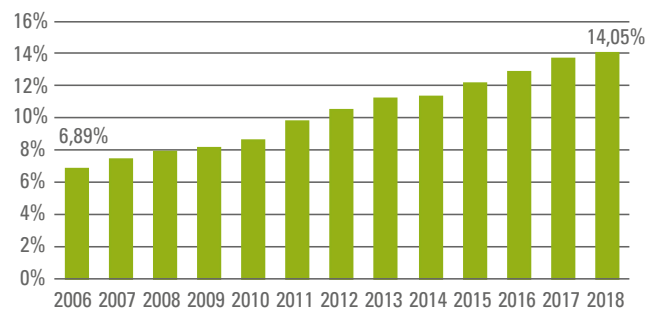
Kinderarmoede is schrijnend. Kinderen geboren of levend in armoede dragen voor de rest van hun leven dit trauma mee. Velen blijven in armoede of vallen er later terug in. Hier kunnen de regio's echt een verschil maken: het gezinsbeleid is immers hun verantwoordelijkheid.

Maar de werkelijkheid is niet meteen rooskleurig. De kansarmoede-index van Kind en Gezin (figuur 6) toont jaar na jaar stijgende armoedecijfers. Deze index is niet te vergelijken met de eerder vermelde indicatoren. De Kind en Gezin kansarmoede-index heeft betrekking op gezinnen met kinderen tot 3 jaar die beantwoorden aan bepaalde criteria op vlak van inkomen, werksituatie, woning, thuistaal, ...⁶

Deze figuur is meer dan verontrustend: 1 op 7 kinderen jonger dan drie jaar groeit op in kansarmoede of in een gezin in

kansarmoede. De voortdurende stijging van de kansarmoede-index (sinds 2006 is de index meer dan verdubbeld) is meer dan een appél aan de Vlaamse en federale regering.

Figuur 6: Kansarmoede-index Kind en Gezin, Vlaanderen, in %

De Vlaamse regering heeft met het kindergeld of het Groeipakket de sleutels in handen om de kinderarmoede⁷ effectief te halveren. Het huidige Groeipakket heeft immers een beperkt effect op kinderarmoede:

- voor nieuwe gezinnen daalt het armoederisico met 1,3 procentpunt, van 8,6% naar 7,3%;
- voor de huidige gezinnen daalt het armoederisico met 0,5 procentpunt, van 8,6% naar 8,1%;
- op niveau van een nieuw kind daalt het armoederisico met 1,5 procentpunt, van 9,9% naar 8,4%;
- op niveau van een huidig kind daalt het armoederisico met 0,3 procentpunt, van 9,9% naar 9,6%.

Het Groeipakket werkt met een groot budget van 3,6 miljard euro. Hiervan gaat slechts 222,6 miljoen euro of 6% van het totale budget naar sociale toeslagen. Dit is veel te weinig om een groot effect te hebben. Decenniumdoelen stelt voor om 10% van het budget voor het Groeipakket te voorzien voor sociale toeslagen. 10% is een minimum om een grote impact te hebben op kinderarmoede.

Helaas, de nieuwe Vlaamse regering bespaart op het kindergeld. Er wordt bespaard op het kindergeld vanaf het derde kind. De grote gezinnen zijn de dupe.

6. De regioteamleden van Kind en Gezin staan in voor het aanleveren van basisgegevens over kansarmoede. Hiertoe toetsen zij elk gezin met een geboorte aan zes vooropgestelde criteria: het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. Deze zes criteria verwijzen naar zes domeinen waarop de leefomstandigheden van deze gezinnen zich onderscheiden van deze van vele andere gezinnen.

Per criterium werd een ondergrens bepaald, die in combinatie met de andere criteria aangeeft of een gezin al dan niet leeft in kansarmoede. Wanneer de leefomstandigheden van een gezin bij drie of meer van deze zes criteria zich op of onder de ondergrens bevinden, dan wordt het gezin als levend in kansarmoede beschouwd. <https://www.kindengezin.be/img/kansarmoederegistratie-toelichting.pdf>

7. Kinderarmoede is gebaseerd op EU_Silc cijfers, dus niet te verwarren met de Kansarmoede-index van Kind en Gezin

3.5. Armoedecijfers verder uitgesplitst of hoe het beleid een verschil kan maken

Figuur 7⁸ splitst de armoedecijfers verder uit en toont hoe de armoedecijfers evolueren als we geen rekening houden met een bepaalde groep mensen in armoede. Vijf groepen worden apart bekeken: gepensioneerden, huurders, eenoudergezinnen, personen geboren buiten EU en werklozen. De figuur toont dus de evolutie van de armoede zonder rekening te houden met deze groepen over een periode van 12 jaar, tussen 2006 en 2018.

We beginnen met de gepensioneerden. Hoe evolueren de armoedecijfers zonder rekening te houden met de gepensioneerden?

Het aantal arme gepensioneerden verschilt tussen 2006 en 2018. De armoedecijfers zonder de gepensioneerden evolueren bijgevolg mee met dit verschil.

In 2006 bedroeg dit armoedecijfer zonder gepensioneerden ongeveer 9,1%, in 2018 stijgt dit tot 9,4%. Met andere woorden omwille van minder arme gepensioneerden in 2018 t.o.v. 2006 stijgt het algemene armoedecijfer.

Dit was een te verwachten evolutie: omwille van de betere sociale bescherming, een hogere werkzaamheidsgraad bij vrouwen en een hogere welvaart vanaf de jaren 60, moet hoe dan ook het aantal arme gepensioneerden dalen. Dankzij het beleid gevoerd in de vorige eeuw, daalt dus het aantal arme gepensioneerden. Tegelijkertijd, en de figuur maakt dit duidelijk, stijgt de algemene armoede.

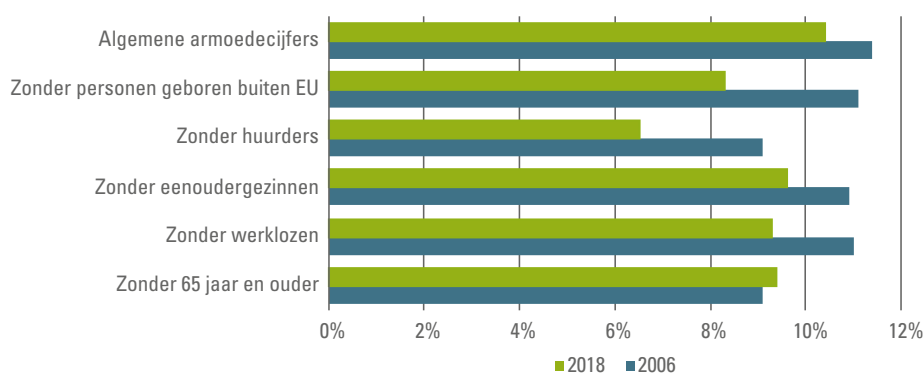
In 2006 was het algemene armoedecijfer zonder de huurders ongeveer 9%, in 2018 amper 6,5%. Huren of niet-huren maakt een wezenlijk verschil sinds 2006 (en vroeger). Wie nu huurt heeft vandaag veel meer kans om in armoede te leven dan wie niet huurt. Het verschil tussen de twee meetpunten is opmerkelijk en groot. Sinds 2006 is er dus amper een beleid gevoerd richting huurders.

In 2006 bedroeg het algemene armoedecijfer zonder de groep werklozen 11%, in 2018 9,3%. Het beleid heeft ertoe geleid dat werklozen meer richting armoede evolueerden. Sinds de eerste regering Di Rupo weten we dat het werkloosheidsstatuut precair is geworden.

In 2006 was de algemene armoede zonder de eenoudergezinnen 10,9%, in 2018 9,6%. Onze sociale zekerheid is niet afgestemd op eenoudergezinnen. Het aantal eenoudergezinnen groeit echter gestadig aan. Gevolg is dat deze groep gemakkelijker in armoede terechtkomt. Maar een beleid gericht op een veranderende demografische evolutie is er vandaag nog steeds niet.

In 2006 was het algemene armoedecijfer zonder de groep mensen geboren buiten de EU 11,1%, in 2018 8,3%. Het armoedecijfer bij personen geboren buiten de EU is dus gestegen. Het is een groep die extra kwetsbaar is geworden. Deze cijfers tonen de grote verantwoordelijkheid van de samenleving. Wie een migratiegeschiedenis heeft, heeft het niet gemakkelijk in Vlaanderen: stille discriminatie of luid racisme duwen mensen in de marge. Racisme en discriminatie structureel aanpakken is bijgevolg nodig.

Figuur 7: Evolutie Vlaamse monetaire armoedecijfers, algemeen en zonder een bepaalde doelgroep, in %

8. De volgende figuren zijn gebaseerd op de monetaire armoedecijfers van 2006 en 2018, geleverd door Statistiek Vlaanderen.

Figuur 7 en de figuur over kinderarmoede tonen de nood aan een ernstig Vlaams en federaal beleid. Door de keuzes die de verschillende regeringen hebben gemaakt zijn mensen net in de armoede terecht gekomen.

Deze figuren tonen 10 jaar armoedig beleid. En toch is er voor al deze groepen een positief beleid mogelijk. In punt 3.4 is het Groeipakket al aangehaald als mogelijke hefboom om kinderarmoede en eenoudergezin-armoede te verhelpen. Andere maatregelen zijn gekend: investeren in sociale economie voor personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, investeren in gelijke kansen op school, investeren in eerstelijnsgezondheidszorg, investeren in sociale woningen en investeren in inclusie. Investeren in mensen dus, dit is nodig om te zorgen voor een samenleving zonder armoede.

4. Conclusie

De armoede is nog steeds veel te hoog. Het aantal mensen in armoede daalt niet, integendeel, de cijfers blijven stijgen, de dagelijkse praktijk toont het steeds opnieuw aan.

Het Vlaams regeerakkoord is ontgoochelend als je de cijfers nauwgezet leest. We vinden in het regeerakkoord geen doelen, geen cijfers en een beperkt armoedebeleid. Er zijn geen extra investeringen in sociale economie, geen extra investeringen in sociale woningen, geen sterke maatregelen ter bevordering van inclusie in het onderwijs en in de samenleving, geen investeringen in openbaar vervoer, vooral besparingen in welzijn (en cultuur), ...

De armoedebaarometer toont echter aan dat armoede ook en vooral een verantwoordelijkheid is van een beleid. De 12de armoedebaarometer is het sluitstuk van de campagne 'Komaf met Armoede'. Een campagne die armoede op de kaart zette, die mensen aan de zogenaamde onderkant van de samenleving enthousiasmeerde en hen een stem gaf, en die haalbare en realiseerbare voorstellen lanceerde.

Decenniumdoelen werkt verder op de ingeslagen weg: met haalbare en prikkelende voorstellen en een degelijke armoedebaarometer blijven we de overheden duwen naar een echt armoedebestrijdingsbeleid.

CM Informatie is het driemaandelijkse tijdschrift van de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten. Het bevat de resultaten van relevante CM-studies en achtergrondinformatie over de federale en regionale systemen van sociale bescherming en de andere takken van de sociale zekerheid, en over het gezondheids- en welzijnsbeleid. Elke geïnteresseerde kan zich op het tijdschrift abonneren. Verder wordt het tijdschrift verspreid onder personen voor wie het, in hoofde van hun functie en taken in de samenleving, relevant is om op de hoogte te blijven van deze informatie (CM-medewerkers, bestuursleden van CM en aanverwante organisaties, andere studiediensten, persverantwoordelijken, politiek verkozenen, ...). Uiteraard gebruiken we het adressenbestand enkel en alleen voor dit tijdschrift.

Wens je CM-Informatie niet meer te ontvangen, dan kan je dit schriftelijk laten weten:

Landsbond der Christelijke Mutualiteiten – R&D
Mieke Hofman
Haachtsesteenweg 579
1031 Schaarbeek

Je kan dit ook per mail laten weten: cminfo@cm.be